

Zoveel als we weten van de producten die uit de drukkerij van de Blaeu's kwamen, zo onduidelijk is de levensloop van de vader, hoe hij woonde en waar hij werkte.

Willem Janszoon kwam van een familie die thuishoorde op het eiland Wieringen maar die nogal 'uitvloog' over het gewest Holland. Grootvader Willem Jacobszoon (1490-?), alias Blaeuwe Willem, schakelde over op de haringhandel, verhuisde eerst naar Uitgeest en later naar Amsterdam en vestigde zich in het huis met "De Witte Voet" boven de deur op de Nieuwendijk (NZ), dat een achteruitgang naar de Haringpakkerij had. Honkvast bleek de familie allerminst; zijn zoon Jan Willemszoon werd in 1527 in Uitgeest geboren, huwde daar en kreeg met zijn tweede vrouw Stijntge op betrekkelijk hoge leeftijd in 1571 één zoon: Willem Janszoon. De geboorteplaats van deze zoon is niet duidelijk; Uitgeest wordt genoemd maar ook 'in de buurt van Alkmaar' en ook Alkmaar zelf.

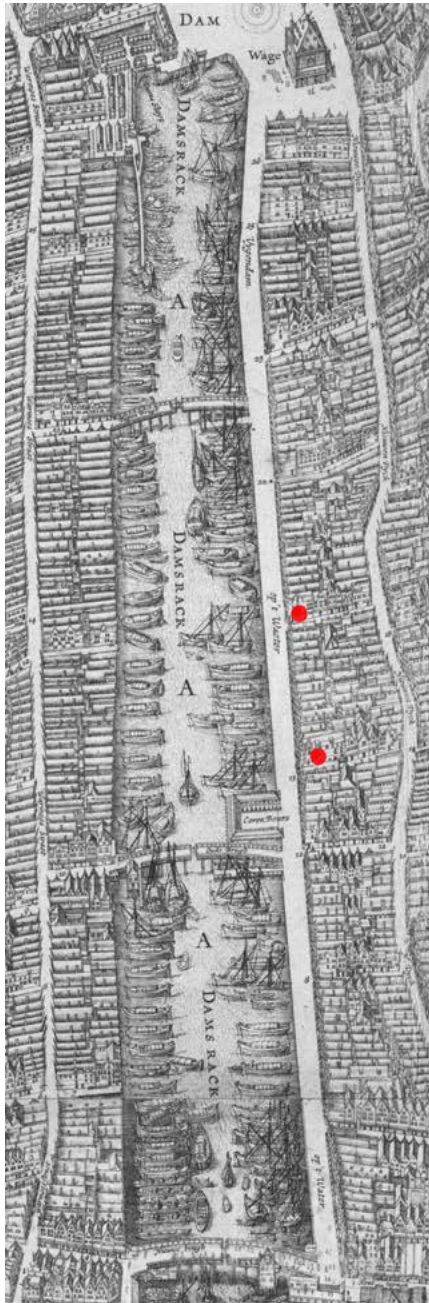

Het is ons om het even, belangrijk is dat Willem Janszoon uiteindelijk naar Amsterdam trok. Daar ging nog het een en ander aan vooraf; Willem had een wiskundeknobbel en gedacht werd dat hij die richting zou kiezen. Hij had echter ook interesse in de astronomie en koos voor deze richting. Daartoe ging hij in 1594 in de leer bij de Deense astronoom Tycho Brahe en bleef daar twee jaar.

In 1596 keerde Willem Janszoon naar de Nederlanden terug, naar Alkmaar om precies te zijn, waar hij Marritgen Cornelisdr. van Uitgeest huwde en waar zijn oudste zoon Joan werd geboren. Het gezin vestigde zich in 1599 in Amsterdam 'Op 't Water bij de oude brugghe' waar hij een boekwinkel wilde beginnen. Willem had echter geen goede 'ingang' in Amsterdam en kocht eerst een perceel grond aan de Oude Waal. Hij ontdekte net op tijd dat als je boeken wilde verkopen je dat Op 't Water moest doen en dus huurde hij daar een pand, naar we nu aannemen het huidige Damrak 60 op de hoek van de O.L.Vrouwesteeg. Bekend is een vroege uitgave van Willem Janszoon die zich in de Leidse Bibliotheca Thysiana bevindt, waar deze aangeeft te werken *Op 't Water inde Vrouwesteeg*.

- ▲ *Willem Jasz. Blaeu op een ets door Jeremias Falck / Rijksmuseum*
- ◀ *Zo zal Op 't Water, het tegenwoordige Damrak, er ook in de 17e eeuw uitgezien hebben; de Onze Lieve Vrouwesteeg is rechts van de rechtermast*

Na enkele jaren kon hij een beter pand huren of kopen, iets noordelijker op de hoek met de Mandenmakerssteeg, het huidige Damrak 46, de onderste rode stip op de kaart links. De winkel was aan de zuidzijde van de steeg en kreeg de naam “Inde Vergulde Sonnewijzer”. Het was een diep perceel met achter het woonhuis/winkel productieruimten met eigen ingang(en). Daar werd namelijk een binderij en drukkerij ingericht en nu bleek dat Willem nóg een kwaliteit bezat: hij was constant doende zijn drukpersen te verbeteren, zodanig dat hij nu nog daarvoor geroemd wordt. Waar die vinding uit bestond is niet duidelijk maar zijn drukwerk stak met kop en schouders uit boven wat er gebruikelijk op de markt kwam. Hij moest in drukkwaliteit alleen de beroemde drukkerij van Elzevier voor laten. Voor het bindwerk, dat zich eveneens van de concurrentie gunstig onderscheidde, had Willem de uit Bremen afkomstige Jan Arentsz Tijd gestrikt die ook in de privésfeer nauw verbonden was met het gezin.

T'AMSTERDAM,

Ghedrukt by Willem Jantz, woonende op het Water/ in de vergulde Sonnewijzer. Anno 1612.

Voor 1612 had Willem Janszoon nog geen drukkerswerk; hieronder het eerste merk met de weegschaal. Rechts de aardbol en links de hemelbol; het doorslaan van de laatste mag als symbolisch gezien worden. Praestat betekent zoveel als ‘gegarandeerd / gewaarborgd’.

In 1622 gebruikte hij niet alleen voor ‘t eerst de familienaam Blaeu maar

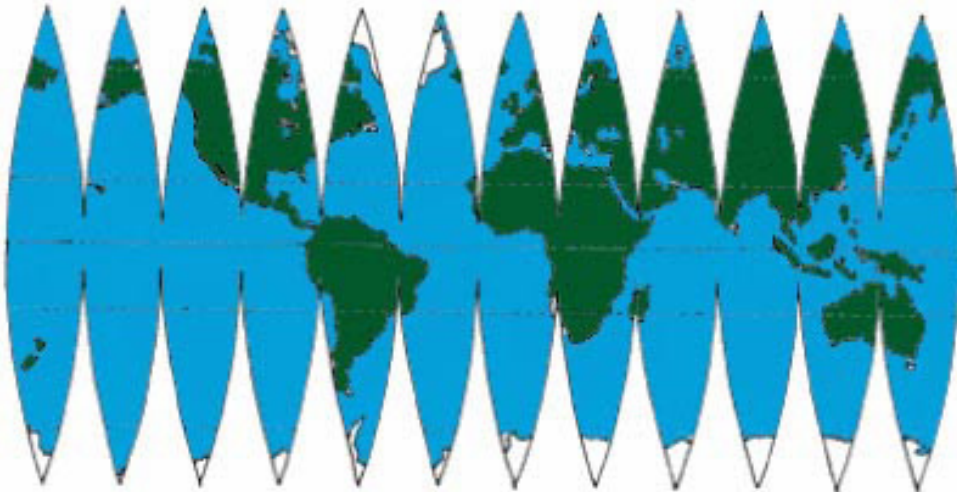
ook een nieuw drukkersmerk met links van de astronomische bol Kronos, de god van de tijd en rechts de halfgod Herakles, de mythische figuur met de enorme kracht. Indefessus Agendo betekent ‘Onvermoeibaar Bezigt’.

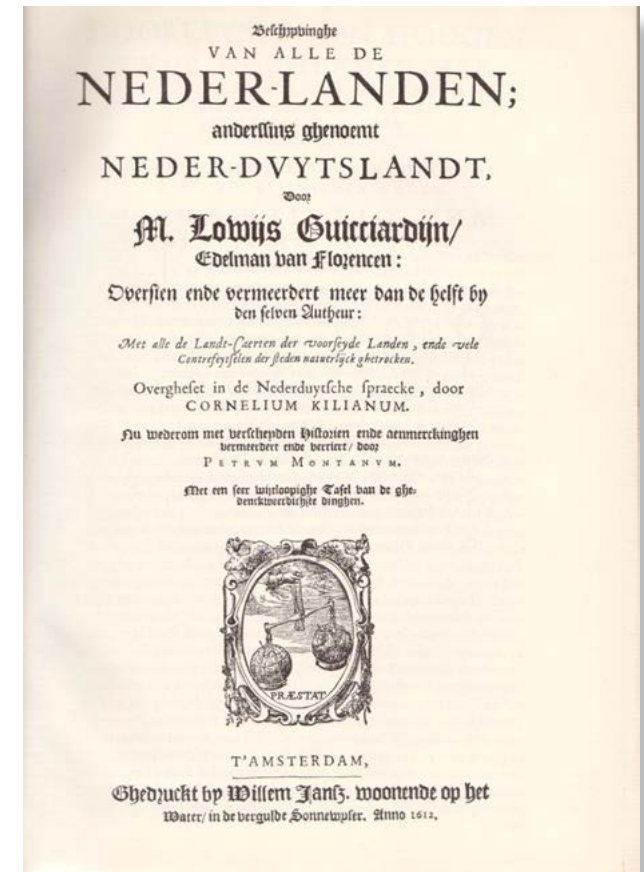
- ▲ Drukkersmerken van Willem Blaeu: Inde Vergulde Sonnewijzer en Onvermoeibaar Bezigt
- ◀ Het Damrak in 1625 op de kaart van Floris van Berckenrode; de bovenste rode stip geeft de Vrouwe Steegh aan, de onderste staat bij de Mandemaekers Steegh

- ▲ Twee globen, links het aardoppervlak en rechts een hemelglobe
- ▶ Titelpagina van Guicciardini's *Beschijvinghe van alle de Nederlanden*
- ▼ Een globe wordt op één vel gedrukt en volgens dit patroon uitgesneden

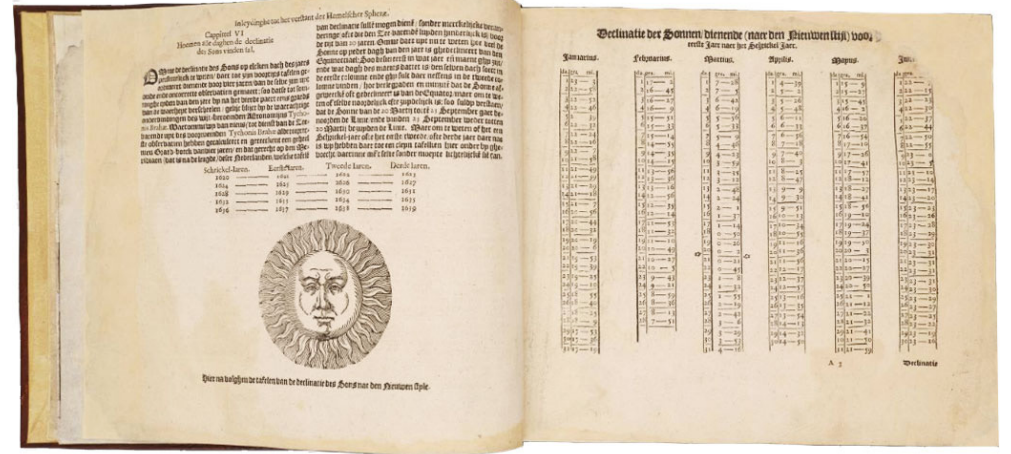
Naast boeken produceerde Willem in 1599 ook meteen een globe, in 1602 gevolgd door een hemelglobe waarop zijn leermeester Tycho Brahe met een opdracht geëerd werd. Hij maakte ze in meerdere maten tot een diameter van 68 centimeter. Ook verkocht hij landmeetkundige instrumenten als astrolabia en graadbogen voor de zeevaart. Dat de zeevaart een nieuwe en interessante markt was, ontdekte Willem spoedig door de vraag naar kaarten. In 1604 zag een kaart van het gewest Holland het licht en in 1606 een wereldkaart. In 1606 drukte hij voor Hans Rem een beroemd geworden stadsprofiel (Rijksmuseum; in vier bladen met door Rem gegraveerde platen) en gaf dat ook zelf uit voor hem. Als uitgever zag hij er ook geen been in om andermans kaarten in licentie te drukken dan wel platen van bestaande kaarten opkocht en op eigen houtje deze bij te werken zodra schippers nieuwe ontdekkingen meldden. In 1605 kreeg hij van de Staten-Generaal een octrooi voor de tijd van zes jaar op de uitbrengen van

een “Nieuw Graetbouck”, een tabellenboek met de declinatie van de zon waarmee schippers hun positie bepaalden op zee. Hier kwam de kennis van pas die hij bij Tycho Brahe had opgedaan. In 1608 bracht hij een zeekaartboek “Licht der Zeevaert” uit. Hij verbeterde daarmee een soortgelijk boek van Lucas Jansz Waghe-naer uit 1584 en kreeg - door het boek aan de Staten-Generaal op te dragen- een bonus van f200 en een octrooi voor de tijd van zeven jaar. De presentatie was in 1606 geweest maar de uitgave volgde pas in 1608, een productietijd van twee jaar dus.

Deze successen en de bijbehorende octrooien trokken concurrentie aan. Naast De Vergulde Zonnenuyzer vestigde zich in 1617 kaarten-maker Janssonius, een schoonzoon van Jodocus de Hondt, in het huis “In de Pascaert” op ’t Water. De familie De Hondt maakte al generaties kaarten en zag Willem Janszoon als concurrent liever bij zijn boeken blijven. In één dezer octrooien zien we voor ’t eerst de toevoeging Blaeu(w) verschijnen, naar we aannemen om zich te onderscheiden door al die “Janszonen” naast elkaar. Eerst werd het ‘Blaeuw’ en later ‘Blauw’. De nieuwe familienaam Blaeu zullen ook wij verder gebruiken. Blaeu kreeg in 1618 toestemming om het Journaal van Willem Cornelisz Schouten te drukken met een nieuwe kaart van de door LeMaire ontdekte waterweg rond Kaap Hoorn en enkele afbeeldingen van ontdekkingen tijdens die reis. Binnen de kortste keren had Janssonius het geheel gekopieerd en onder eigen naam uitgebracht. Dat gebeurde ook met het Nieuw Graetbouck en Licht der Zeevaert zodra de octrooien verlopen waren. Door mindere drukkwaliteit en goedkoper papier kon Janssonius deze uitgaven goedkoper aanbieden dan Blaeu. Janssonius bracht het tot herdrukken maar Blaeu nooit.

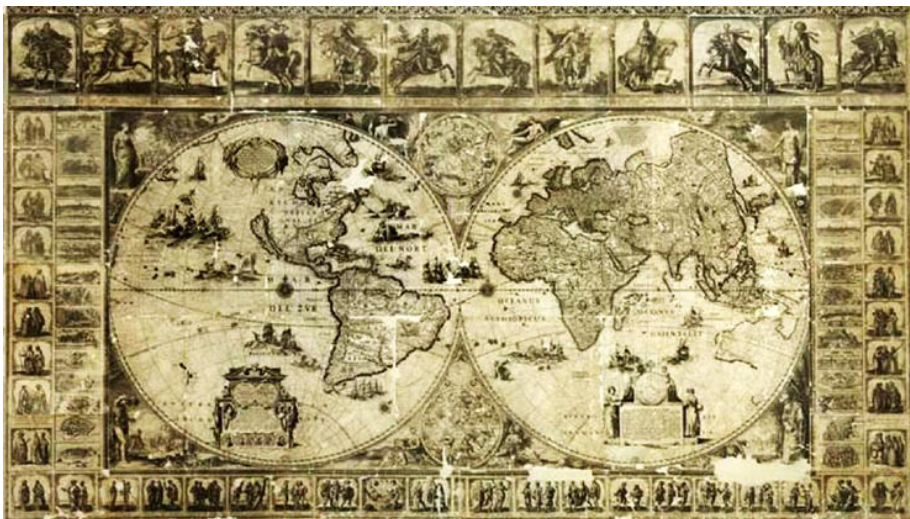

Niet ontmoedigd door deze - voor de 17de eeuw niet ongewone praktijken - bracht Blaeu in 1623 een verbeterde zeeatlas uit met allerlei nieuwe en grotere kaarten: de Zeespiegel (Konst der Zeevaart). Deze werd talloze malen verbeterd en herdrukt.

Blaeu keerde ook meer terug naar boeken over andere onderwerpen. Hij gaf werken van Vondel (Lof der Zeevaart) uit en werd de favoriete drukker van bekendheden als Hooft, Heinsius en geleerden als Hugo de Groot, Vossius en Barlaeus.

In 1631 nam hij wraak op Janssonius door het kopiëren van diens "Appendix Theatri Orteli et Atlantis Mercatoris", een verzameling van 103 kaarten met Latijnse tekst. Deze keer niet in een mindere kwaliteit om de prijs te drukken maar fraaier, gestoken scherp en bijna elke kaart bijgewerkt naar de nieuwste stand. Janssonius was furieus maar kon net zo weinig uitrichten als Blaeu voorheen.

In 1633 stelde de VOC Blaeu tot vaste kaartmaker aan. Hij kreeg nu nieuwe ontdekkingen van schippers uit de eerste hand en werkte zijn kaarten permanent bij. De triomf was compleet.

Pag.5 Titelblad
+pagina's
met tabel-
len uit
Licht der
Zee-vaart

► Zeespiegel,
Konst der
Zeevaart

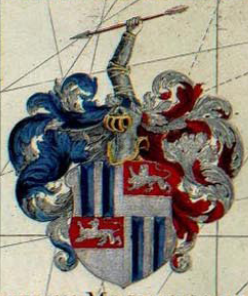
◄ Wereld-
kaart door
Willem
Blaeu

MAR DEL
ZUR
a Ferd. Magellano dictum
MARE
PACIFICUM.

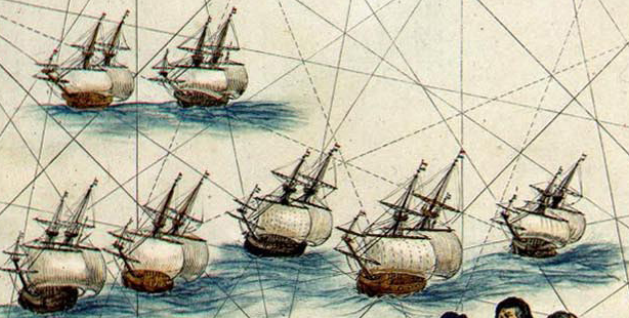
TABVLA MAGELLANICA,
quã Tierræ del fuego, cum celeberrimis fretis a
F. Magellano et I. Le Maire detectis novissima et
accuratissima descriptio exhibetur.

MAR DEL
NORT.

NOBILI ET MAGNIFICO VIRO,
D. CONSTANTINO HVGENIO
EQVITI, DOMINO IN ZVYLICHEM, ET
ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AVRAICO A SECRETIS.
Hanc exactissimam Terræ Magellanice descriptionem
dedicat
Guiljelmus Blaeu.

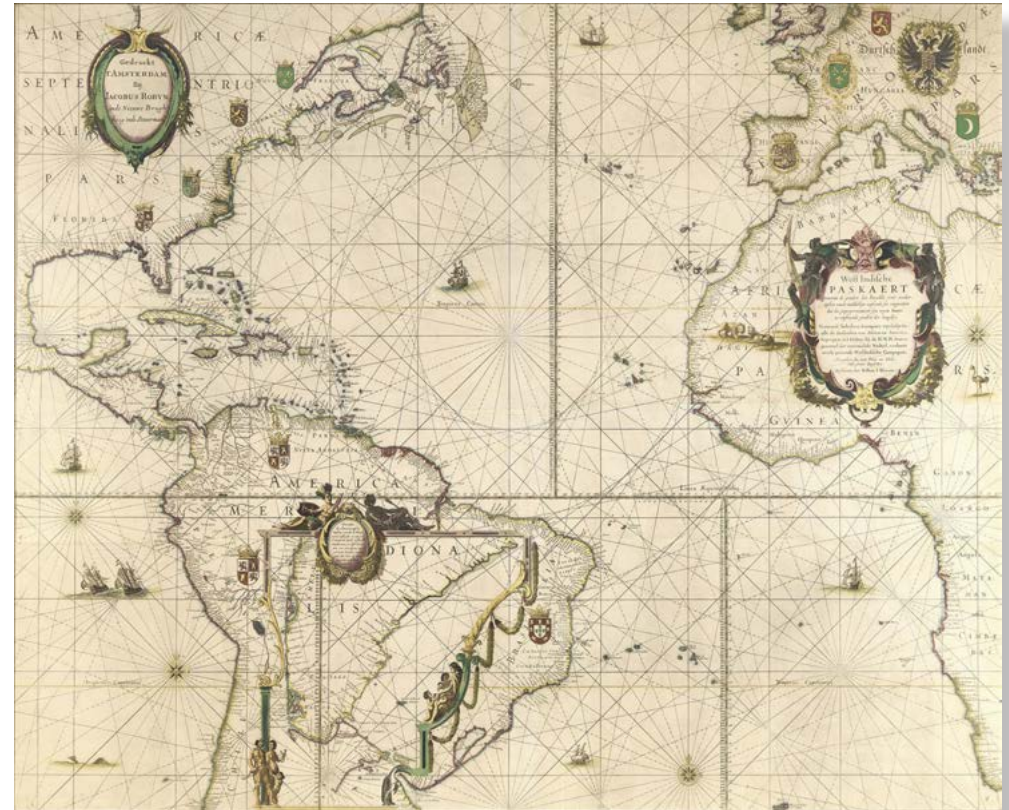
Notarum explicatio
a. S. Bartholome. Krantz
b. S. Xerofne. Grottoval.
c. S. Xerofne. Grottoval.
d. S. Xerofne. Grottoval.
e. S. Xerofne. Grottoval.
f. S. Xerofne. Grottoval.
g. S. Xerofne. Grottoval.
h. S. Xerofne. Grottoval.
i. S. Xerofne. Grottoval.
k. S. Xerofne. Grottoval.
l. S. Xerofne. Grottoval.
m. S. Xerofne. Grottoval.
n. S. Xerofne. Grottoval.
o. S. Xerofne. Grottoval.
p. S. Xerofne. Grottoval.
q. S. Xerofne. Grottoval.
r. S. Xerofne. Grottoval.
s. S. Xerofne. Grottoval.
t. S. Xerofne. Grottoval.
u. S. Xerofne. Grottoval.
v. S. Xerofne. Grottoval.
w. S. Xerofne. Grottoval.
x. S. Xerofne. Grottoval.
y. S. Xerofne. Grottoval.
z. S. Xerofne. Grottoval.

223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310

Op 29 januari 1616 ontdekten Jacob le Maire en Willem Cornelisz. Schouten een nieuwe, korte, passage van de Atlantische naar de Stille Oceaan. De nieuwe passage noemden ze Straat Le Maire. Het belangrijkste doel van de ontdekkingsreis was bereikt. Doorvarend ontdekten ze ook een kaap die ze naar hun plaats van herkomst Kaap Hoorn doopten. Hun kennis deelden ze met Willem Blaeu die de alleenrechten op het maken van de kaart kreeg.

Willem Janszoon Blaeu kreeg met zijn Marritgen zes kinderen waarvan er twee jong overleden. Joan, de oudste, was al in Alkmaar geboren en de andere kinderen in Amsterdam. Blaeu liet zijn zonen studeren, Joan bijvoorbeeld studeerde rechten op de universiteit van Leiden, waar hij in 1620 promoveerde. Dat Joan - na nog een studie in Padua afgerond te hebben en zijn 'grand tour' volbracht - in 1631 toch in het bedrijf van zijn vader ging werken, was dus niet bij voorbaat voorzien. Van de tweede zoon Cornelis (1610-1642) was het eerder duidelijk dat deze in de zaak zou komen, zelfs nog eerder dan Joan. Cornelis stierf jong, vier jaar na zijn vader. Joan had de zin voor perfectie van zijn vader geërfd en spitste dat

nog verder toe totdat de producten van drukkerij en binderij van topkwaliteit waren. Bovendien had hij ook aandacht voor de versiering van de kaarten door omrandingen met afbeeldingen, stadsgezichten, enzovoort op de kaarten te plaatsen, zodat ze in menig kamer ook als decoratie aan de muur kwamen.

Blaeu besteedde de meeste aandacht aan wetenschappelijke uitgaven maar kreeg, door de successen van Hondius en Janssonius, ook interesse in het uitgeven van losse kaarten. Een bijzondere kaart is

- ▲ *Paskaart West-Indië door Blaeu in opdracht van de West-Indische Compagnie*
- ◀ *Paskaart Europa door Blaeu; Op beide kaarten ziet u kompaslijnen, hèt middel voor 17de-eeuwse schippers om te navigeren.*

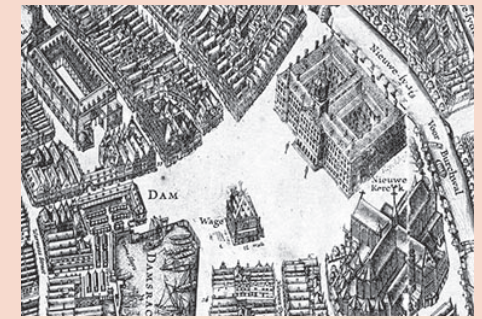
de paskaart van Europa, uitgegeven in 1608 en dusdanig groot dat het een wandkaart genoemd werd. De kaart was getekend door de Edammer Cornelis Doedsz. die alleen handmatig kaarten maakte en nooit verder verwerkte tot gedrukte kaarten. Eveneens bijzonder was het feit dat de kaart op perkament gedrukt werd. Dat materiaal was beter bestand tegen weersinvloeden en daarom geschikt om aan boord van schepen meegenomen te worden. Aan de afbeelding (pag.8, links) is te zien dat op de hoeken spijkergaten zitten waar de kaart tegen een wand was bevestigd.

▲ Met cartouches versierde kaart van Zuid-Oost Azië

Blaeu intussen produceerde de ene na de andere kaart. Bij de oprichting van de WIC in 1621 produceerde hij voor de Staten-Generaal de West-Indische Pascaert (pag.8 rechts). Het was een bewerking van eenzelfde kaart uit 1617, die Blaeu op eigen initiatief vervaardigde om de grote vraag naar zeekaarten van de Atlantische Oceaan te bedienen. Laat u niet in de war brengen door de vermelding op de kaart, dat die gedrukt werd door Pieter Goos. Het was een zoveelste druk in 1675 van Blaeu's kaart die per druk aangepast werd aan de nieuwste ontdekkingen. Van deze Pascaert bestaan ook diverse illegale uitgaven.

Komen we op de praktijk van het herdrukken en aanpassen van kaarten. Er waren veel minder kaartenmakers dan uitgevers ervan. Een uitgever kon zelf een kaart laten graveren en uitgeven maar ook een bestaande plaat kopen en al of niet bijgewerkt opnieuw uitbren-

Bij een herdruk was het usance dat gewijzigde omstandigheden als-nog in de kaart verwerkt werden. Ter plekke werd de plaat dan glad gepolijst en opnieuw gegraveerd. Zo werd in de derde druk (1657) van de stadkaart van Berckenrode uit 1625 het oude stadhuis met zijn omgeving op plaat 5 verwijderd om het nieuwe stadhuis ervoor in de plaats te graveren. Op dezelfde manier werden ook drukkersmerken vervangen door een eigen merk.

gen. Vooral met de kaarten van Europese en andere landen gebeurde dat met regelmaat, ook door Blaeu. Internationaal opererende uitgevers als Braun & Hogenberg lieten door kunstenaars tekeningen van steden maken aan de hand waarvan graveurs kaarten en stads-panorama's maakten voor hun stedenatlas *Civitates orbis terrarum*. Blaeu en Janssonius kregen licenties om die kaarten eveneens uit te brengen maar menig uitgever bezondigde zich aan het kopiëren van kaarten om ze onder eigen naam uit te brengen. Kaarten en stadsgezichten van Braun & Hogenberg zijn te herkennen aan de stoffering met personen, zogenaamd om de klederdrachten te laten zien maar in werkelijkheid om ze ongeschikt te maken voor Ottomanen op rooftocht door Europa. De Islam verbiedt immers het afbeelden van mensen en aannemelijk was dat de kaarten daarom niet aangeschaft en gebruikt konden worden.

Het bundelen van kaarten in een atlas deed Blaeu voor 't eerst in 1631 met 60 kaarten en beschrijvende teksten. Van die 60 kaarten had Blaeu er eerder 13 los uitgebracht en de overige 37 kocht hij in 1629 van Jodocus Hondius en herdrukte ze onder de noemer Appendix. Het onmiddellijke succes van de atlas zette Hondius aan om de atlas met zijn eigen kaarten te kopiëren. De tweede uitgave in 1632 bestond al uit twee delen met 99 kaarten. Hierna zou de atlas elk jaar uitgebreid worden, die van 1645 bijvoorbeeld bestond al uit 6 delen. Joan ging hiermee tot 't laatst door. Zijn Atlas Maior van 1662 omvatte 594 kaarten, ondergebracht in elf delen.

- ▲ *Vroege atlas van Willem Blaeu*
- ◀ *Kaart van Amsterdam door uitgeverij Braun & Hoogenberg*

In 1634 trouwde Joan in Gouda met Geertruid Vermeulen. Zij kregen later vier kinderen waarvan Joan jr. (eigenlijk Willem) en Pieter in het bedrijf werkzaam zouden zijn. Om plaats te maken voor het jonge stel kocht Willem Blaeu op de Bloemgracht (noordzijde, hoek 3e Leliedwarsstraat) een woonhuis en ging in 1635 daar met zijn vrouw wo-

nen. Meteen werd een begin gemaakt om achter dat woonhuis productieruimte te bouwen. De verhuizing van drukkerij en afwerking volgde in 1637 en alleen de winkel bleef op 't Water, waar Joan zijn hele verdere leven ook bleef wonen. In de drukkerij stonden nu 9 drukpersen, heel poëtisch vernoemd naar de 9 muzen. Het lijkt er op dat Willem Blaeu wilde stoppen met de boekhandel om op de Bloemgracht zijn laatste jaren te slijten en zijn droom, het beschrijven van de hele aarde, te verwezenlijken. Hij was op dat moment 64 jaar oud. In 1637 overleed Marritgen Blaeu en een jaar later overleed Willem Janszoon Blaeu. Op 21 oktober 1638 werd hij begraven in de Nieuwe Kerk.

Na het overlijden van zijn vader moest Joan de kar zelf trekken en dat ging hem goed af. De steeds maar uitdijende atlassen en beschrijvingen van 'het aardrijk' waren internationaal een succes, mede omdat ze in alle belangrijke Europese talen werden uitgebracht. De nieuwe productieruimte aan de Bloemgracht raakte overbelast en er moest naar uitbreiding omgezien worden. In 1666 verhuisde de drukkerij van achter de winkel naar de leegstaande Latijnse school in de Gravenstraat. Op het grote erf er achter, bereikbaar door een poortje in de Gravenstraat ontstond een uitgebreide drukkerij, de afwerking bleef plaatsvinden aan de Bloemgracht.

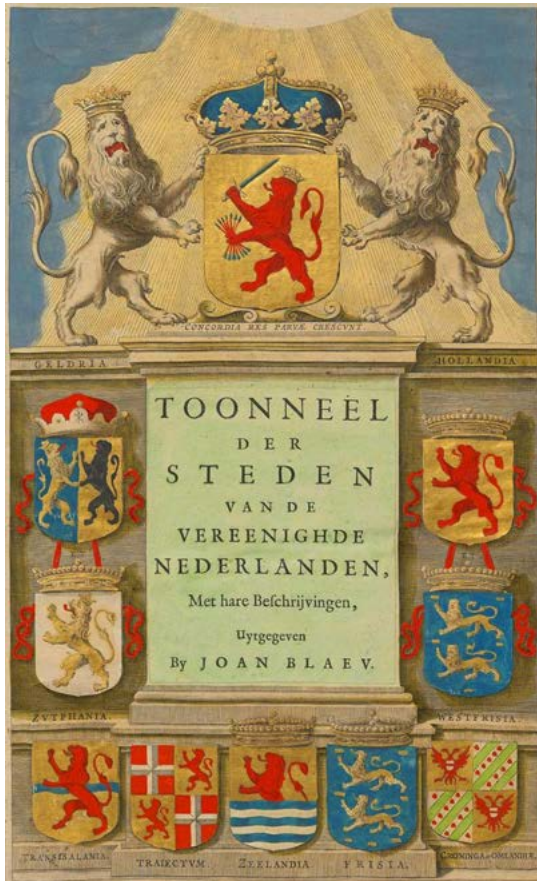
Op 22 februari 1672 ontstond een verwoestende brand in dit com-

◀ *Portret van Joan Blaeu, geschilderd door Jan van Rossum in 1663 / Amsterdam Museum*

▶ *Gravenstraat ter hoogte van de toegang tot het Blaeuerf. Op nr.22, achter de lantaarnpaal, de voormalige Latijnse School waar Joan Blaeu in 1666 zijn drukkerij inrichtte. De doorgang naar het achtererf was tussen nr. 18 (De Drie Fleschjes) en nr. 20*

plex. Bestrijden ervan werd bemoeilijkt door de zeer strenge vorst waardoor de brandspuiten bevroren. Alle negen drukpersen, toen nog met een houten constructie, gingen verloren. Gelukkig voor hem dat niet de hele productie en verkoop op één locatie was bijeengebracht. Ondanks dat leed het bedrijf toch een schade van naar schatting f350.000. De inmiddels bejaarde Joan, hij was toen 74 jaar oud, bouwde de drukkerij nooit meer op die plek op maar deed het met de productiemogelijkheden die op de Bloemgracht waren. De weduwe liet op het vrijgekomen erf achter de Gravenstraat huurhuizen bouwen, een locatie die verder als 't Blaeu-erf bekend bleef (zie pag.13).

Anderhalf jaar na de brand stierf Joan Blaeu op 21 december 1673, 75 jaar oud. Hij werd begraven in de Westerkerk. Na zijn dood zetten zijn zonen Joan Jr. en Pieter de drukkerij voort. Joans weduwe verkocht de inventaris van winkel en uitgeverij in een serie veilingen die tot 1677 doorgingen. In 1678 volgde de verkoop van de winkel *Inde Vergulde Sonnewijzer* die - heel slim meeliftend op de goede naam van Blaeu - door Pieter Goos bemachtigd werd

en waarin deze zijn uitgeverij van boeken en kaarten voortzette. In 1684 ging de drukkerij van Joans zonen voor vier uitgevers liturgische boeken drukken en zou er nooit meer een kaart uit hun handen komen. De producten uit de drukkerij van vader en zoon Blaeu zijn in de loop der eeuwen een eigen leven gaan leiden. Vooral de atlassen, zeker de Atlas Maior als die in pronkkasten ondergebracht zijn zoals op bovenstaande foto, brengen nog steeds kapitalen op. De laatst bekende atlas (zonder kast) bracht in 2018 bij een veiling bij Arenberg Auctions in Brussel 600.000 euro op.

en waarin deze zijn uitgeverij van boeken en kaarten voortzette. In 1684 ging de drukkerij van Joans zonen voor vier uitgevers liturgische boeken drukken en zou er nooit meer een kaart uit hun handen komen.

De producten uit de drukkerij van vader en zoon Blaeu zijn in de loop der eeuwen een eigen leven gaan leiden. Vooral de atlassen, zeker de Atlas Maior als die in pronkkasten ondergebracht zijn zoals op bovenstaande foto, brengen nog steeds kapitalen op. De laatst bekende atlas (zonder kast) bracht in 2018 bij een veiling bij Arenberg Auctions in Brussel 600.000 euro op.

- ▶ *Wereldkaart door Joan Blaeu*
- ▶ *Complete Atlas Maior*
- ▶ *Drukkersmerk uit de cartouche van een kaart*
- ▶ *Gravenstraat met in rood de Latijnse School waar Blaeu de drukkerij inrichtte; de groene pijl wijst naar de latere woonhuizen die de weduwe van Joan liet bouwen*

De topografische bijzonderheden van Amsterdams ontwikkeling

Middeleeuws Amsterdam

- De cope-ontginning van Amstelland
- Poerte ende Vrihede van Amstelredamme
- De eerste 300 jaar in het bestaan van Amsterdam
- Stadspoorten op de Nieuwendijk
- Is de Nieuwezijds wel gegraven?
- De kop van de Nieuwendijk, een 14^e-eeuwse stadsuitbreiding
- De Boerenwetering en zijn loop door Amsterdam
- Hoe oud is het Damrak als kade langs de Amstel?
- Middeleeuwse kloosters van Amsterdam
- Het Sint Anthonius gasthuis (Leprozenhuis)
- * Het Leprozenhuis te Amsterdam, I. H. van Eeghen 1955
- Het Kartuizerklooster Sint Andries ter Zaliger Haven
- In den Uutersten Nesse bider Amstel; Kloosters en Binnengasthuis
- De metamorfose van die Plaetse tot de Dam
- Amsterdam, van Heren, van bisschoppen en van graven
- Amsterdam, van Hoeken en Kabeljauwen
- Pacificatie, Satisfactie & Alteratie
- Schuilkerken in Amsterdam, Anneke Huijser
- Het Papeneiland

Amsterdams nijverheid, handel en transport

- Markten van Amsterdam (locaties door de eeuwen gevolgd)
- * Botermarkt en Kaasplein, Dr. A. Halberstadt 1910
- Beurtvaarders, trekschuiten en overzetveren
- Middeleeuwse bierbrouwerijen in Amsterdam
- Vroege industriegebieden: Stadsrietlanden, Zaagmolensloot, Mennonietensloot, Overtoomsevaart, Kwakerspoel en Zaagmolenbuurt
- * Molens in Stadsrietlanden, Mr. J. H. van den Hoek Ostende
- * Het einde van de korenmolens op de bolwerken aan de Singelgracht, Mr. J.H. van den Hoek Ostende, 1972
- * Precario en Windgeld, Mr. J.H. van den Hoek Ostende, 1969
- Geschiedenis van Rederij J.H. Bergmann
- Geschiedenis van Rederij Boekel

○ = elders in de lijst ook al genoemd * = ondersteunend artikel van andere auteur

- Geschiedenis van het Leidseplein en Hirsch & Cie
- De geschiedenis van de Haarlemse tram (NZH)
- De geschiedenis van de Waterlandse tram (NHTM)
- Straattypen en standwerkers
- Straathandel
- Stadschroniqueurs in de 17^e en 18^e eeuw
- Topografische tekenaars in Amsterdam
- Topografische fotografen in Amsterdam
- Amsterdamse architecten
- Wereldtentoonstelling van 1883
- Samuel Sarphati, visionair en entrepreneur
- Casino, Muis Sacrum en Huize Bob
- Van Liesveldsche Bijbel tot Beursplein 5: Bible Hotel
- Brouwerij De Hooiberg & Die Port van Cleve
- Nederlandsche Scheepbouw Maatschappij
- Pleisterbeeldengieter Carel Sartori, Anneke Huijser

Amsterdam havenstad

- Zeehaven in beweging, alle locaties tot WOII
- Westelijke eilanden Bickers-, Prinsen- & Realeneiland
- * Opkomst der Amsterdamse haven, W. H. M. de Fremery
- * Geschiedenis Amsterdamse scheepsbouw, Dr. L. van Nierop
- * Scheepsbouw te Amsterdam in vroeger eeuwen, F.G.M. Douwes
- Van Petroleumhaven tot grootste benzinehaven ter wereld

Stadsuitleg 1578-1596

- Stadsuitleg en de omringende waterschappen en gemeenten
- De Eerste en Tweede Uitleg 1578-1596
- Rembrandtplein, metamorfose van een onbedoeld plein
- Vlooienburg & Zwanenburg
- De Haarlemmerbuurt, verdeeld over 2e en 3e Uitleg
- De eerste Joodse gemeenten en hun synagogen

Stadsuitleg 1609-1700

- De Derde en Vierde Uitleg 1609-1700
- Masterplan of toeval? Over de Derde en Vierde Uitleg

- Die Verheelinghe; geschiedenis van de Leidsegracht
- De Amsterdamse schans en bolwerken
- De Trapjesschans, een nijver stukje Schans
- Geschiedenis van het Leidseplein en Hirsch & Cie
- Westelijke eilanden Bickers-, Prinsen- & Realeneiland
- De vijf grote wagenpleinen
- Het ontstaan van de Jordaan
- Gangen en hoven van de Jordaan
- De vertraagde bebouwing van de Driehoekstraat
- De Plantage, een geslaagde mislukking
- Amstelkerk, noodgebouw met eeuwigheidswaarde

Stadsuitleg 1877-1921

- Annexaties 1877-1921
- Huisnummering in Amsterdam (1796-1876)
- Stadsontwikkeling en de politiek
- Spaarndammerbuurt en Zeeheldenbuurt
- Van Smalle Pad tot Planciusstraat
- Het Museumkwartier en de Waskaarsenfabriek
- Stads- en Godshuispolder, een stukje Amsterdam in de polder
- De Da Costabuurt en de Réveilbeweging, Ria Scharn
- * Westerplantsoen in de Zeeheldenbuurt, A. Huyser
- * De wet kent geen steden, Drs. J. P. Janse, 1992 (annexatie Nieuwer-Amstel)
- * Dorpse straten in de stad, Ph. Spangenberg 1995-1996
- Het IJ en de IJpolder

Amsterdam-Noord

- Volewijkenlanden en Buiksloterham, de ruggegraat van Noord
- De geschiedenis van de Waterlandse tram
- Industrie Buiksloterham door Wim Huissen
- ENTOS door Wim Huissen
- ELTA door Wim Huisen
- Nederlandsche Scheepbouw Maatschappij door Ruud van der Sluis

Verkeersdoorbraken

- Damstraat-Paleisstraat 1865-1914
- Raadhuisstraat 1894-1897
- Vijzelstraat 1917-1935
- Weesperstraat 1959-1969; de Wibaut-as

Amsterdam en het water

- Amsterdams Waterstaat
- Raadselachtige waterwerken
- Sluizen, keringen en duikers in Amsterdam
- Donkeresluis
- 't IJ, van getijderekreek via waterwolf tot droogmakerij
- Van open havenfront tot Open Havenfront
- De geschiedenis van de Kostverlorenwetering en de overtoom
- Aanloop tot het Noordzeekanaal, Amsterdam op z'n smalst

Diversen

- Hoe komt de Mirakelbrug aan z'n naam?
- Remonstrantenkerk, de Rode Hoed
- Metamorfozes, wat stond hier vroeger ook alweer? Ria Scharn
- Sint Pietershal in de Nes
- Pakhuis Oostenburg, Fons Baede
- Nieuwe Doelenstraat, Robert Raat
- Regeringsjubileum Willem III in 1874, Paul Graalman
- * Ons Gouden Vondelpark, gedenkboek t.g.v. 50-jarig bestaan in 1914

Jaarboeken, enzovoort

- Index quizpagina's 2014 en later, met kleinere onderwerpen
- Jaarboek 2015, 50 opstellen over Amsterdamse items
- Jaarboek 2016, 11 opstellen, idem
- Jaarboek 2017, 6 opstellen, idem
- Jaarboek 2018, 8 opstellen, idem
- Jaarboek 2019, 8 opstellen, idem
- Jaarboek 2020, 8 opstellen, idem
- Jaarboek 2021, 8 opstellen, idem
- Jaarboek 2022, 8 opstellen, idem